

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

بسمه تعالی
امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۹۰

پاسخنامه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

نام کتاب: آموزش منطق، تألیف استاد مطهری

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریفی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آفر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریفی ۲ نمره)

تستی:

۱. کدام یک از قضایای زیر قضیه طبیعی است؟ ج ۵۹

أ. انسان عجول است ب. زید ایستاده است ج. حیوان اعم از انسان است د. هیچ انسانی سنگ نیست

۲. کدام یک از موارد زیر جزء علوم تصویری نظری است؟ د ۳۴ و ۳۵

أ. اجتماع نقیضین محال است. ب. مفهوم وجود ج. تهران پایتخت ایران است. د. مفهوم ملک و جن

۳. کدام یک از مفاهیم زیر، جزئی است؟ الف ۳۶ و ۳۷

أ. کوه دماوند ب. دایره ج. پراید د. مدرسه علمیه

* میان حضرت رضا علیه السلام و عالمی مسیحی که ادعای الوهیت عیسی را داشت، بحث شد. حضرت فرمودند: عیسی مسیح همه چیزش خوب بود جز یک چیز و آن اینکه برخلاف سایر پیامبران به عبادت علاقه‌ای نداشت. عالم مسیحی ضمن ابراز تعجب گفت: او از همه مردم عابدتر بود. حضرت فرمودند: عیسی چه کسی را عبادت می‌کرد؟ آیا عبادت، دلیل بر عبودیت نیست؟

۴. در مناظره بالا، حضرت از چه صنعتی استفاده کرده‌اند؟ ب ۱۱۷

أ. برهان ب. جدل ج. خطابه د. اول مغالطه و سپس برهان

تشریحی:

* موضوع کل علم هو ما یبحث فیه عن عوارض الذاتیه.

۱. أ. با توجه به متن، توضیح دهید منظور از موضوع یک علم چیست؟ ۲۷

موضوع یک علم، چیزی است که علم در اطراف آن بحث می‌کند و هر یک از مسائل آن علم بیانی است از یکی از احوال و خواص و آثار آن

ب. قید عوارض ذاتی، برای خارج کردن چه چیزی است؟ ۲۸

برای خارج کردن عوارض غریبه

۲. هر یک از عبارات زیر، تعریف چه اصطلاحی است؟

أ. صورتی که از شیء در ذهن پدید می‌آید ج. تعریف علم ۳۳

ب. قول مؤلف من قضایا بحیث یلزم عنه لذاته قول آخر ج. تعریف قیاس ۷۵

ج. ملاحظه المعقول لتحصيل المجهول ج. تعریف فکر ۲۳

د. قضیه حملیه‌ای که موضوع آن یک مفهوم کلی حاکی از مصادیق است و کمیت افراد و مصادیق نیز در آن قضیه بیان شده است. ج.

تعریف قضیه محصوره. ۲۹ و ۵۸

۳. برای هر یک از اصطلاحات زیر مثالی بزنید.

أ. رسم ناقص: ج. مانند «انسان موجودی است راه رونده» ۴۷

ب. عرض عام برای انسان: ج. مانند «راه رونده» برای انسان ۴۱

ج. نوع منطقی: ج. مانند «انسان» ۴۰

د. قضیه حملیه سالبه جزئی: ج. مانند «بعضی حیوان‌ها انسان نیستند» ۶۰

موضوع، محمول، نسبت حکمیه

ب. در قضیه «دولت آمریکا، در صدد مصادره انقلاب‌های مردمی است.» آن ارکان را مشخص کنید.

موضوع: دولت آمریکا؛ محمول: در صدد مصادره کردن؛ نسبت حکمیه: است.

۵. ا. نقیض و عکس مستوی «هر گردویی گرد است» را بنویسید.

نقیض: بعضی از گردوها گرد نیستند. ص ۶۹ عکس مستوی: بعضی گردوها گرد هستند. ص ۷۲

ب. اگر کسی بگوید «اصل تناقض محال نیست» چگونه با گفته خودش کلامش را باطل می‌کنید؟ (انمره) ص ۶۹

آیا قبول می‌کند خود این قضیه با نقیضش صادق باشد یا هر دو کاذب باشند یعنی «هم اصل تناقض محال باشد هم محال نباشد» یا «نه اصل تناقض محال باشد نه محال نباشد» چنین چیزی ممکن نیست.

۶. در استدلال‌های زیر، نوع قیاس و شکل آن را مشخص کنید. ص ۸۱ تا ۸۴

ا. هر مسلمانی معتقد به قرآن است. هرکس آتش را تقدیس کند، معتقد به قرآن نیست. پس هیچ مسلمانی آتش را تقدیس نمی‌کند. (۷۵/.)

جواب: اقترانی، شکل دوم

ب. هر مسلمانی معتقد به قرآن است؛ و هر معتقد به قرآن اصل تساوی نژادها را که قرآن تأیید کرده است، قبول دارد؛ پس هر مسلمانی

اصل تساوی نژادها را قبول دارد. (۷۵/.) جواب: اقترانی، شکل اول

ج. اگر در آسمان و زمین خدایان غیر الله بود به تحقیق آسمان در زمین از بین می‌رفت؛ ولی به تحقیق آسمان و زمین از بین نرفته است بنا

بر این؛ در آسمان و زمین خدایان غیر الله وجود ندارد. (۵/.) جواب: استثنایی

۷. چهار مورد از اعمال ذهن را نام ببرید و یکی از آنها را تحلیل کنید. ص ۹۱ تا ۹۳

۱. تصویر پذیری. ۲. تداعی معانی. ۳. تجزیه و ترکیب. ۴. تجرید و تعمیم. ۵. تفکر و استدلال

۸. اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

ا. شعر: ج. قیاسی که هدف آن صرفاً جامه زیبای خیالی پوشیدن است. ص ۱۱۷

ب. جنس: ج. کلی‌ای که جزء ذات افراد خود است ولی جزء اعم است. ص ۴۰

* «آقای شاکردوست در سخنرانی خود درباره ارزش منطق ارسطویی با استناد به کتاب الفوائد المذنیة امین استرآبادی، این منطق را بی‌فایده می‌داند. او معتقد است: حداکثر هنر منطق ارسطویی این است که جلوی خطای ذهن را در صورت قیاس بگیرد و قادر نخواهد بود که از نظر ماده قیاس ما را مطمئن سازد؛ پس راه خطا هنوز باز خواهد بود و در نتیجه منطق ارسطویی بی‌فایده خواهد بود.»

۹. جواب شما به ایراد آقای شاکردوست چیست؟ (حداکثر دو خط) ۱۰۵

جلوگیری از خطا در صورت قیاس یک فایده نسبی است؛ زیرا با مراقبت کامل در مواد قیاسات و با رعایت قواعد منطق در صورت قیاسات، می‌توان از نیفتادن در خطا مطمئن گشت. به فرض که به هیچ وجه قادر به جلوگیری از خطاهای ماده نباشیم از راه جلوگیری از خطاهای صورت به آن فایده نسبی رسیده‌ایم.